

DEVELİ KİTÂBELERİ VE SİKKELERİ HALİT ERKİLETLİOĞLU

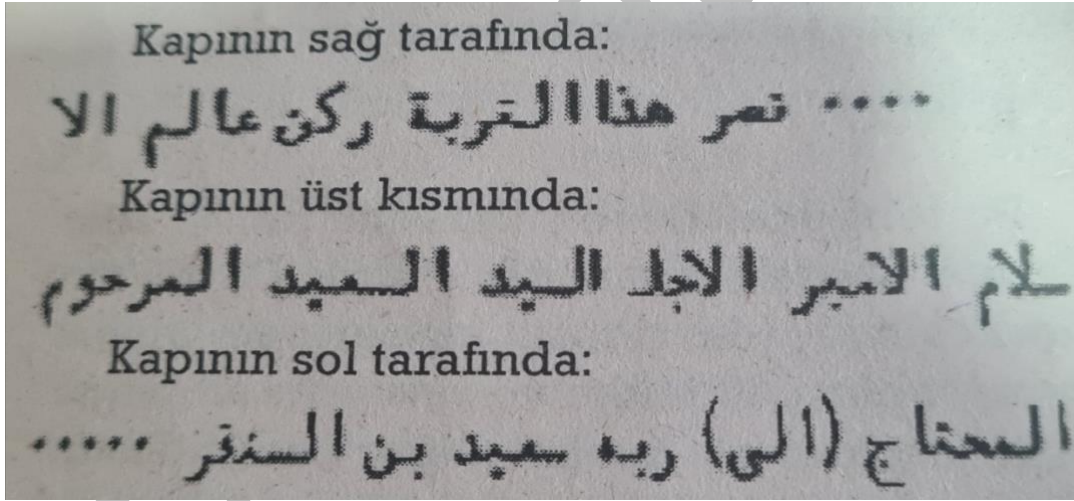
Develi'nin, sâhip olduğu eski eserlerden anlaşıldığı üzere bir Ortaçağ yerleşim beldesi olduğu zannedilir. Hâlbuki hemen yakın çevresinde bulunan kayıp şehir GEREME ile Milât yıllarına; sırlarla dolu FRAKTİN ve İMAMKULU kabartmaları ile de Hititler zamanına kadar inen bir tarih derinliğine sâhiptir. Ancak, bu şirin ilçeye damgasını vuran dönem **Türkiye Selçukluları** hâkimiyeti zamanı olup bu dönemden zamanımıza kadar gelebilmiş çok güzel eserler hâlen dipdiri ayaktadır.

Zaman içinde birçok araştırmacının dikkatini çeken bu eserlerin kitâbelerini ve en az kitâbeler kadar tarihi vesika sayılması gereken Develi'de basılmış sikkeleri bir kronolojik sıra dâhilinde sunmaya çalışacağız.

A- KİTÂBELER

1-Dev Ali Türbesi

Develi Yukarı Güney Mahalle de bulunan türbenin kitabesi, kapı sövelerine yazılmıştır. Ancak bu yumuşak andezit taşlar zamanla aşınmış ve kitâbenin birçok kelimeleri okunamaz hâle gelmiştir.

Okunuşu:

- 1-... nasır hâzâ el türbe rükn âlem ilâ
- 2- selâm el emir el ecel el seyid el said el merhum
- 3- el muhtaç (ali) rabbe said bin Sunkur...

Açıklaması:

©Tüm hakları saklıdır. Yazılı izin alınmadan basılamaz, çoğaltılamaz, kopyalanamaz, dağıtılamaz. Sadece kaynak göstermek kaydı ile atıfta bulunulabilir.

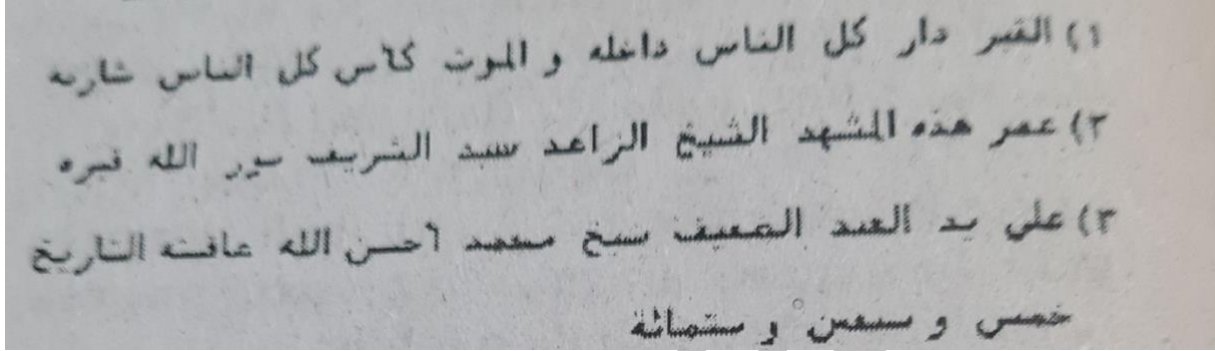
Bu türbe islâm âleminin rüknü büyük emir.

Seyyid, said, merhum Allah'ın rahmetine

Muhtaç Sungun ailesinden said. (?) (1)

2-Seyyid Şerif Türbesi M/1276-H/675

Kubbeli, kare plânlı, kesme taştan yapılmış bir türbedir. Kitâbesi kuzeye bakan kapı alınlığında bulunmaktadır.

Okunuşu:

1. El kabir dar küllü el nas dahale ve-l mütkes küllü el nas şarbete
2. Emere Hâzâ el meşhed el Şeyh el zâhid seyyid el Şeref neverallâhi kabre hû
3. Âley yed el âbid el zayıf Şeyh Muhammed'e hasn Âllahi âkıbete el tarih hamse ve sebayin ve sittemi'e

Açıklaması:

1. Kabir herkesin gideceği bir mekân ve ölüm de herkesin içeceği şerbettir.
2. (Dünya'dan) göçen ŞEYH SEYYİD ŞERİF'in bu türbesini Allah nur etsin.
- 3 Akıbeti iyi olsun Zayıf kul ŞEYH MUHAMMED eliyle 675 senesinde yaptırıldı.

■ Allah sonunu hayır eylesin. (2)

3-Yukarı Develi Ulu Câmisi Kitâbeleri

Develi'nin bu ünlü ibadethanesinde üç âdet kitabe bulunmaktadır.

a- İnşâ Kitâbesi, b- Tâmir Kitâbesi, c- Çeşme Kitâbesi

İnşâ ve Tâmir kitâbelerinin çözümlerinden adı geçen câminin IV. Kılıçarslan'ın oğlu III.Gıyaseddin Keyhüsrevi 1264-1285/H 664-683) zamanında M. 1281 (H-680) târihinde Göçerarslan'ın oğlu Nasrullah ve eşi Said kızı Sivasî Hâtun tarafından yaptırıldığı anlaşılmaktadır.(3)

©Tüm hakları saklıdır. Yazılı izin alınmadan basılamaz, çoğaltılamaz, kopyalanamaz, dağıtılamaz. Sadece kaynak göstermek kaydı ile atıfta bulunulabilir.

a- İnşâ Kitâbesi

(١) إمامنا ناصر مساعد الله من آس بالله واليوم الآخر وإمام الصلاة
وآس الركاة ولم يحش إلا الله فعسى أولئك أن يكونوا من المهتدين.
(سورة النوبة آية ١٨)

(٢) أمر بعمارة هذه الجامع دولة السلطان الأعظم سالك رفات الأمم أسر التتلين
غياث الدنيا والدين أبو الفتح كمشرو من فتح أرسلان طمد الله ملكه

Okunuşu:

1 .İnnemâ Ya'muri mesâcid Allah-ü men amene billâhi vel yevmil âhiri ve e kames salâte ve âte'z zekâte ve lem yahşe illellâhe (Tevbe Suresi 18. âyet)

2-Amere bi imârete hâzâ el câmi devlete el sultan el âzam mâlik-i rukab el imam emir el...

gıyas el dünyâ ve-l din ebû el feth Keyhüsrev bin Kılıçarslan Halled Allâhü mülkehü

Açıklaması:

1. Allah'ın mescidlerini ancak Allah'a ve âhîret gününe iman eden, gereği üzere namaz kılan ve zekât verenler imar eder.

2-Bu caminin yapılmasını, büyük sultan, bütün devletlere sahip insanlar ve cinlerin emiri, din ve dünyanın yardımcısı Fetihler sâhibi Kılıçarslan'ın oğlu Keyhüsrev emretti. Allah mülkünü daim kılsın.

b- Tamir Kitâbesi

(١) العبد الضعيف المحتاج إلى رحمة ربه الخفيف
(٢) نصر الله من كوجر أرسلان وأخاربه الصعبة
(٣) المحتاج إلى رحمة الله المعروفة السواسي — بعد
(٤) والله يوفقهما بحمد الخمر ورحمتهما من سنة سمانين وستماية

1. El âbid el zayif el muhtac ilâ rahmeti rabbini el lâtif.

2-Nasrullah bin Göçer Arslan ve el câriyete el zâifete

3-El muhtac ilâ rahmetellahi el maarrufete e Sivasî binti Said

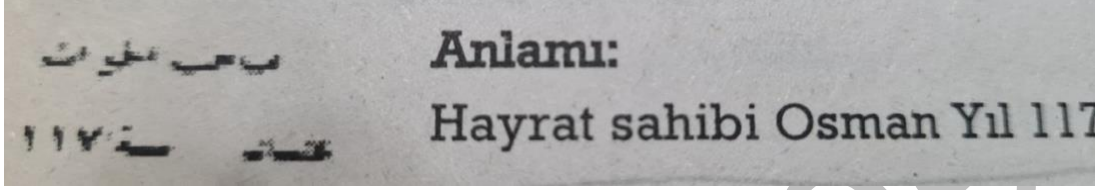
4-Vallâh-i yevfikilmâ... elhayr ve ve feka huma fi sene semanin ve sittema'e

©Tüm hakları saklıdır. Yazılı izin alınmadan basılamaz, çoğaltılamaz, kopyalanamaz, dağıtılamaz. Sadece kaynak göstermek kaydı ile atıfta bulunulabilir.

Açıklaması:

1. Yüce Allah'ın rahmetine muhtaç bu zayıf kul
- 2- Göçer Arslan oğlu Nasrullah ve bu zayıf câriye ki
- 3-Allah'ın rahmetine muhtaç Said kızı Sivasî Hatun diye bilinmektedir.
- 4-Allah hayır işler yapmaya her ikisini de muvaffak kılsın ve onlara merhamet etsin
Sene 680 H

c- Çeşme Kitâbesi.

Bu kitâbeden, çeşmeyi yapanın adı Osman, yapım yılı da H. 1117 (M 1705) olduğu anlaşılmaktadır.

4- a) Aşağı Develi Câmi-î Kebir Minaresi Kitâbesi

Minare gövdesinde bulunan bu kitâbe H/1287 (M/ 1870) tarihini taşımaktadır.

Okunuşu:

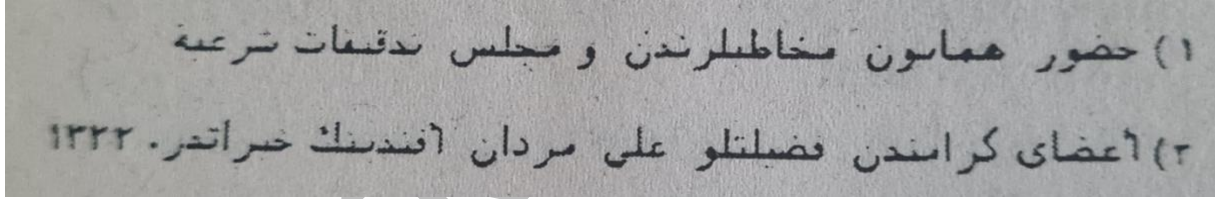
- 1-Eder Savtı hüsnâ dâvet-i İslâmî bu ebvabta
 - 2-Eriştik mü'minin niyetimdi tutuldu. Cennet-i evtân
 - 3-Muallâ bir minâre eyledi inşâ bu meydanda
 - 4-Vire bânisine Allah Behşet-i hûr-i gilmân
 - 5-Olub Hâci Alî nâmı eşi dâim eder hayrât
 - 6-Mekânı der-i âlîde ilâhî eyle gel gûfrân
 - 7-Nezâret eyledi Hâci Ali der karye-i Zile
 - 8-Kusûrûnu af idüb Mevlâ ister Rahmet-i Rahmân
 - 9-Bin ikiyüz seksen yedi-sâl-ihâle erdi zaman
 - 10-Şerâfet kesb etsün esselâm kuruldu kabl-el mekân
- Murat Usta edüb refî kavâid-i kâm-ı rânâ
Tevvabin-i rahmetiyle yâd edeler cümle ihvân
M.S (Mehmet Seyrâni)

©Tüm hakları saklıdır. Yazılı izin alınmadan basılamaz, çoğaltılamaz, kopyalanamaz, dağıtılamaz.
Sadece kaynak göstermek kaydı ile atıfta bulunulabilir.

Açıklaması:

- 1-Bu kapı, Müslümanlara güzel sesle dâvet eder
- 2-Cenneti vatan olarak niyetlenmiş inananlara eriştik
- 3-Bu meydana yüce ve yüksek bir minare yaptı
- 4-Allah bunu yapana hûriler ve gılmanlar versin
- 5-Hacı Ali isimli kişinin hayratı devamlı olsun
- 6-Allah'ım İstanbul'da oturan bu kişiyi affet
- 7-Bu yapının yapılmasına Zile köyünden Hacı Ali nezâret etti.
- 8-Mevlâ kusurlarını affedip sonsuz rahmet versin.
- 9-Zaman şu anda bin ikiyüz seksen yediyi gösteriyor
- 10-Şeref kazandı. Bundan önceki mekân
- 11-Murat Usta isteğine kavuşma kuralını kaldırdı
- 12-Bütün sâdik dostlar tövbe ederek Allah'ın rahmetine kavuşsunlar.

b) Aşağı Develi Cami-i Kebir Çeşmesi Kitabesi

Okunuşu:

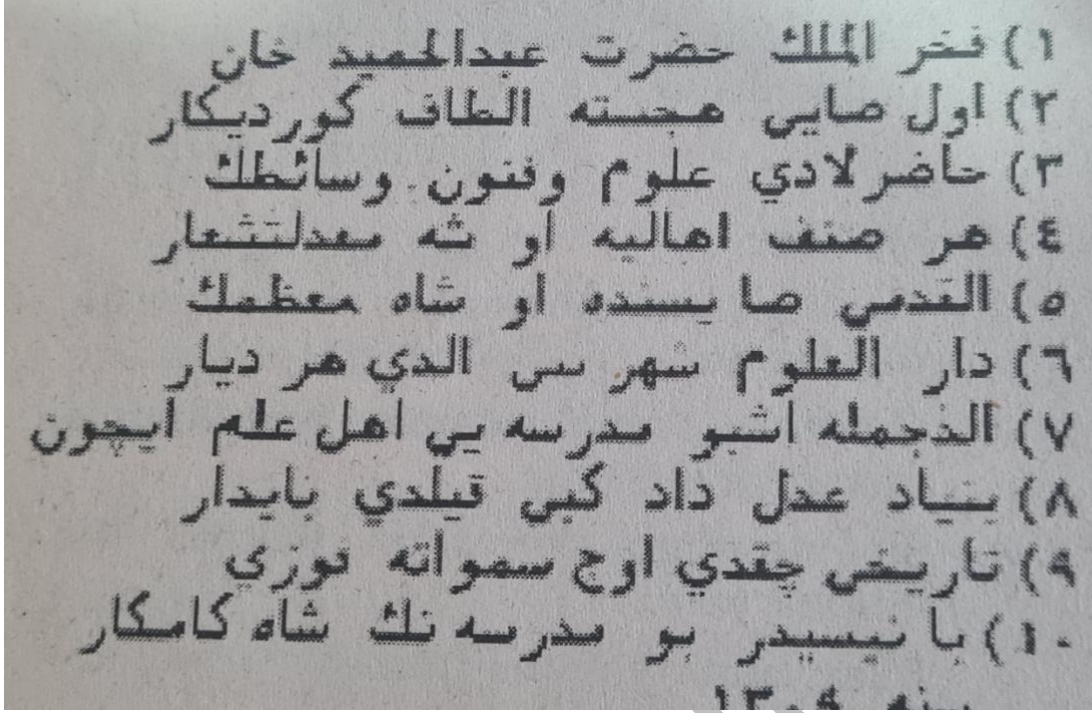
1. Huzur-u hümâyun muhâtablarından ve meclis-i tetkikâtı şer'îye
2. âzâyı kiramından faziletli ALİ MERDAN Efendinin hayratıdır. 1322

Açıklaması:

Padişahın yanında bulunanlardan ve din araştırmaya meclisi üyelerinden İyi huylu ALİ MERDAN Efendi'nin hayratıdır. 1322 (1904)

5- Develi Şıhlı Hamidiye Medresesi Kitâbesi

©Tüm hakları saklıdır. Yazılı izin alınmadan basılamaz, çoğaltılamaz, kopyalanamaz, dağıtılamaz. Sadece kaynak göstermek kaydı ile atıfta bulunulabilir.

Okunuşu:

Fahrü'l-mülûk-ı Hazret-i Abdü'l-Han Ol sâye-i huçeste-i eltâf-ı Kirdgâr
Hazırladı ulûm u fûnûn vesâ'itin Her sınıf ahâliye o şeh-i ma'delet-ş'âr
İkdamı sayesinde o şah-ı mu'azzamın Dârü'l-ulûm şöhretini adı her diyâr
Ez cümle işbu medreseyi ehl-i ilm için Bünyâd-ı adl ü dâd gibi kıldı pâydâr
Târihi çıkdı evc-i semavâta Feyziyâ Banisidir bu medresenin şah-ı kâmkâr
Sene 1309

Hükümdarların övücü Hazreti Abdulhamid Han ki o, Allah'ın lütuflarının uğurlu gölgesidir.

O adâletiyle tanınmış padişah, halkın her sınıfı için, ilimlerin ve fenlerin vâsıtalarını hazırladı.

O yücelik sahibinin gayretleri sâyesinde memleketin her yeri bir ilim yurdu şöhretini kazandı.

Bu medreseyi de ilim adamları için bir adâlet binası hâlinde yaptırdı. Medresesinin yapıldığı tarih göklere çıktı.

B - DEVELİ'DE DARBEDİLEN SİKKELER

Türkiye Selçukluları döneminde her sultan önemli gördüğü, yeni fethettiği veyâ gümüş ocaklarına yakın şehirlerde sikke darbettiştir.

©Tüm hakları saklıdır. Yazılı izin alınmadan basılamaz, çoğaltılamaz, kopyalanamaz, dağıtılamaz. Sadece kaynak göstermek kaydı ile atıfta bulunulabilir.

Bu dönem içinde II. İzzeddin Keykâvus (1257-1259) ve IV. Rükneddin Kılıçarslan (1257/1266) zamanlarında Develi'de gümüş sikkelerin (dirhem) darbedildiğini görmekteyiz.

1- II. İzzeddin Keykâvus (2. Hükümdarlık dönemi 1257-1259) (H/655-658))

a-) Dirhem Develu 656

2.80 gr. 23 mm

Yüzü: El imam el Mustaasım billâh emir ül mü'minin/sene sitte (divanî) hamsin ve sittemi'e

Diğer Yüzü: Es sultan el âzam İzzeddünya ved-din Keykâvus/ bin Keyhüsrev berahin emir ül mü'minin durube bi Develu (7)

2- IV. Rükneddin Kılıçarslan

1257-266 (H/655-664)

a-) Dirhem Develu 660 (8)

2.92 gr. 22 mm

Yüzü: Dâire içinde; El minnete lillâh

Etrafında: Durube bi Develu fi sene sittin (divanî rakamlarla) sittema'e

Diğer Yüzü: Es sultan el âzam/ Rukneddün- yâ ved-din/ Kılıçarslan bin Keyhüsrev

b-) Dirhem Develu 661 (9)

c-) Dirhem Develu 662 (10)

d-) Dirhem Develu 663 (11)

e-) Dirhem Develu 664 (12)

(Bu Makale Erciyes Dergisinin Mart 2003, sayı: 303 s.14-16 tarihli sayısında yayınlanmıştır.)

©Tüm hakları saklıdır. Yazılı izin alınmadan basılamaz, çoğaltılamaz, kopyalanamaz, dağıtılamaz. Sadece kaynak göstermek kaydı ile atıfta bulunulabilir.